C/2025/3474

16.7.2025.

Rezolucija Europskog odbora regija o preispitivanju kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027. u sredini programskog razdoblja

(C/2025/3474)

Uzimajući u obzir:

— Ugovor o funkcioniranju Europske unije (UFEU), a posebno njegove članke 164., 174., 175., 177., 178. i 307.;

— Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu i Vijeću – Modernizirana kohezijska politika: preispitivanje u sredini programskog razdoblja (COM(2025) 163 final);

— Komisijin Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja – COM(2025) 123 final;

— Komisijin Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2021/1057 o uspostavi Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova – COM(2025) 164 final;

— postojeće stajalište Europskog odbora regija, posebno izraženo u mišljenju „Preispitivanje i prijedlog revizije VFO-a za razdoblje 2021. – 2027.”, Rezoluciji o regionalnoj hitnoj potpori za obnovu (RESTORE) i mjerama u okviru Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) za pružanje pomoći državama članicama pogođenima elementarnim nepogodama i mišljenju „Obnovljena kohezijska politika nakon 2027. u kojoj nitko nije zapostavljen”.

Budući da:

— zakonodavnim okvirom za kohezijsku politiku predviđa se da se preispitivanje u sredini programskog razdoblja mora provesti na temelju procjena i prijedloga za dodjelu iznosa fleksibilnosti, koji se trebaju podnijeti do 31. ožujka 2025., a upravljačka tijela već su ih podnijela;

— glavna je svrha kohezijske politike jačanje teritorijalne, ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji, u skladu s člankom 174. UFEU-a. Sve mjere za preraspodjelu sredstava kohezijske politike moraju uzimati u obzir taj cilj i ne smiju umanjiti sposobnost ostvarivanja njezinih dugoročnih ciljeva;

— načela podijeljenog upravljanja, višerazinskog upravljanja i partnerstva i lokalizirani pristup temelji su kohezijske politike. Stoga se sve izravne ili neizravne mjere centralizacije u okviru kohezijske politike moraju odlučno odbaciti;

— suzakonodavci su od OR-a zatražili da iznese svoje stajalište u vrlo kratkim rokovima koji OR-u ne omogućuju da izradi mišljenje, nego samo da odgovori u obliku ove hitne rezolucije.

EUROPSKI ODBOR REGIJA (OR)

1. slaže se s Europskom komisijom da je potpora potrebna i za tekuće i za nove prioritete EU-a kao što su konkurentnost i dekarbonizacija, obrana, cjenovno pristupačno stanovanje, energetska tranzicija, otpornost vodoopskrbe i posebni izazovi s kojima se suočavaju istočne pogranične regije. Pozdravlja ambiciju da se povećaju ulaganja u te hitne prioritete i cijeni dobrovoljnu prirodu tog prijedloga;

2. ističe da je kohezija glavni cilj utvrđen u Ugovorima i da se programima kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027. već podupiru ulaganja u mnogima od tih područja, kao i drugi prioriteti EU-a, da su u pripremi dodatna ulaganja u okviru kohezijske politike i da je rok za podnošenje procjena i prijedloga za konačnu dodjelu iznosa fleksibilnosti u okviru preispitivanja tih programa u sredini programskog razdoblja već istekao;

3. pozdravlja novu mogućnost da se u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) pruža potpora projektima dekarbonizacije velikih poduzeća, kao i ublažavanje uvjeta za potporu iz Fonda za pravednu tranziciju (FPT) za projekte koje provode velika poduzeća s obzirom na njihov utjecaj na inovativnost na regionalnoj razini i na otvaranje radnih mjesta, ali i na učinak koji ti projekti mogu imati na smanjenje emisija stakleničkih plinova na tim područjima. Isto tako, pozdravlja proširenje mogućnosti korištenja ESF-a plus kako bi se radnicima i poduzećima pomoglo da se prilagode novim industrijskim procesima povezanima s dekarbonizacijom proizvodnih kapaciteta, kao i da razviju vještine u području sigurnosti i obrane;

4. stoga poziva Europsku komisiju da bez odgode nastavi s preispitivanjem u sredini programskog razdoblja programâ za koje su procjene i prijedlozi već podneseni kako bi se izbjegla kašnjenja u provedbi. Time se ne smije dovoditi u pitanje mogućnost da upravljačka tijela podnesu dodatne izmjene programâ na temelju određenog revidiranog zakonodavstva, ako tako odluče;

5. napominje da se prijedlozima Europske komisije ne osiguravaju nova ili dodatna sredstva za utvrđene prioritete, već se promiče preraspodjela iznosa koji su već namijenjeni regijama u okviru Kohezijskog fonda, EFRR-a, FPT-a i ESF-a plus, bilo u okviru programa kohezijske politike na temelju drukčijeg/povlaštenog skupa pravila bilo u korist instrumenata pod središnjim upravljanjem;

6. stoga poziva Europsku komisiju da hitno predloži stvarna dodatna sredstva za te nove i aktualne prioritete EU-a putem revizije nacionalnih planova za oporavak i otpornost ili dodatnim sredstvima za financiranje u okviru programâ s podijeljenim upravljanjem, kao što je bio slučaj s Pomoći za oporavak za koheziju i europska područja (REACT-EU). Treba revidirati nacionalne planove za oporavak i otpornost, uključujući ključne etape, naročito u državama u kojima su planovi preambiciozni. Europski revizorski sud, među ostalima, istaknuo je u svojem izvješću nedosljednost između ključnih etapa u pojedinim državama članicama;

7. ponovno izražava svoje stajalište da bi budući višegodišnji financijski okvir trebao biti osmišljen tako da osigura fleksibilnost i agilnost u okviru svih stupova i načina upravljanja u slučaju da se pojave novi prioriteti i krizne situacije, među ostalim osiguravanjem da se u strukturu VFO-a od samog početka uključe veći krizni fond i paket opće pričuve za fleksibilnost;

8. upozorava da bi izmjene koje je predložila Europska komisija, uključujući neograničenu preraspodjelu sredstava i povoljniji tretman za projekte u okviru novih prioriteta u odnosu na postojeće stope sufinanciranja, mogle dovesti do situacije u kojoj postoji dramatično neuravnotežena razina dostupnosti sredstava između novih i aktualnih prioriteta. To donosi rizik da upravljačka tijela i korisnici ne dobiju potrebna sredstva za ispunjavanje svojih obveza i u skladu sa svojim očekivanjima;

9. napominje da bi prijedlog mogao utjecati na ukupna ulaganja u EU-u zbog mogućnosti primjene stope sufinanciranja EU-a od 100 % umjesto stopa u rasponu od 40 % do 85 %. Međutim, prepoznaje važnost veće stope sufinanciranja EU-a za regije s proračunskim ograničenjima kako bi se sredstva EU-a zadržala na visokoj razini;

10. iako razumije želju za poticanjem ulaganja, naglašava da će povećanje sufinanciranja na 100 % za sve regije najviše pomoći najrazvijenijim regijama, dok će se za manje razvijene regije financiranje smanjiti;

11. poziva države članice da osiguraju kontinuirano nacionalno sufinanciranje i da održe razinu ukupnih ulaganja u regije, gradove i općine kako je prvotno planirano. Svaka izmjena programâ koja utječe na dodjelu sredstava trebala bi se moći izvršiti samo uz pristanak teritorijalnih partnera i u skladu s načelima partnerstva i višerazinskog upravljanja;

12. napominje da se prijedlogom uvodi znatno ublažavanje pravila samo za prioritetne osi i posebne programe koji omogućuju prijenos najmanje 15 % svojih dodijeljenih sredstava na utvrđene prioritete, zbog čega bi moglo doći do povećane složenosti, jer bi se prioritetne osi u okviru istog programa provodile u skladu s različitim pravilima, i do sporije provedbe. Također ističe da bi to moglo dovesti do izmjena potaknutih ne samo potencijalom lokalnih i regionalnih vlasti da doprinesu prioritetima EU-a već i jednostavnijim pravilima. S obzirom na poodmaklu fazu programskog razdoblja i visoku razinu dodjele resursa poziva Europsku komisiju da razmotri smanjenje trenutačno dopuštenog prijenosa 15 % sredstava dodijeljenih programima i predlaže da se za svako takvo ograničenje uzmu u obzir i prilagodbe predložene u već podnesenim preispitivanjima u sredini programskog razdoblja, pod uvjetom da su u skladu s novim prioritetima EU-a;

13. stoga poziva Vijeće i Europski parlament da kao suzakonodavci uvedu jasne zaštitne mjere za ublažavanje tih rizika uklanjanjem lažnih poticaja i iskorištavanjem mogućnosti iz zakonodavnog prijedloga za uvođenje istinskog pojednostavnjenja i fleksibilnosti za sve regije EU-a, kao i da osiguraju da se pojednostavnjenjem pravila ne potiče preusmjeravanje sredstava s dugoročnih ciljeva održivog razvoja ili ugrožava ekološki i društveni integritet projekata;

14. slaže se s time da su ulaganja u velika poduzeća važna za jačanje konkurentnosti, obrane i dekarbonizacije jer ona usmjeravaju istraživanje, inovacije i prijenos znanja i tehnologije prema drugim poduzećima u svojem lancu vrijednosti, među ostalim prema energetski intenzivnim industrijama koje se suočavaju sa znatnim izazovima tranzicije;

15. u skladu sa svojom Rezolucijom o prioritetima Europskog odbora regija za razdoblje 2025. – 2030., naglašava važnu ulogu malih i srednjih poduzeća, obiteljskih poduzeća i samostalnih poduzetnika kao okosnice lokalnih zajednica i održivog zapošljavanja, kao i njihovu ulogu u lancima opskrbe i vrijednosti većih poduzeća u ekosustavu. Na temelju nedavnog iskustva u nekim regijama i gradovima izražava zabrinutost zbog određenih ulaganja u tehnološka i druga područja koja bi mogla negativno utjecati na stratešku autonomiju EU-a;

16. izražava žaljenje zbog toga što nije provedena ni procjena učinka ni procjena mogućih teritorijalnih učinaka;

17. ističe da se kohezijska politika i sada i u budućnosti mora provoditi na temelju aktivne supsidijarnosti i uz poštovanje načela decentralizacije, višerazinskog upravljanja i partnerstva.

Bruxelles, 15. svibnja 2025.

Predsjednica

Europskog odbora regija

Kata TÜTTŐ